

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНО-СМИСЛОВОЇ СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ ІЗ РІЗНОЮ УСПІШНІСТЮ АДАПТАЦІЇ ДО ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Скрипник Надія Григорівна,

викладач кафедри психології

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди

ORCID ID: 0000-0002-4434-5815

Актуальність дослідження, представленого у статті, обумовлена суспільним запитом на фахівців, що характеризуються високим рівнем професійної компетентності, здатні вирішувати важливі життєві завдання з опорою на власні особистісні смисли та ціннісні орієнтири самореалізації. Водночас успішність підготовки висококваліфікованих фахівців сьогодні багато в чому обумовлена здатністю студентів адаптуватися до дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Визначення особливостей ціннісно-смыслової сфери особистості студентів із різним рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану стало метою дослідження. За результатами проведеного дослідження визначено відмінності у значущості термінальних та інструментальних цінностей, а також показників складників смислу життя між групами студентів із високим і низьким рівнями адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Визначено, що структура ціннісно-смыслової сфери студентів із високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану характеризується більшою організованістю порівняно зі структурою ціннісно-смыслової сфери студентів із низьким рівнем адаптації. Визначено, що серед базових елементів структури ціннісно-смыслової сфери студентів із високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану представлені цінності щодо сфери професійної самореалізації особистості. Також до базових елементів структури ціннісно-смыслової сфери студентів цієї групи увійшли цілі в житті. Базові елементи структури ціннісно-смыслової сфери студентів із низьким рівнем адаптації переважно складають цінності особистого життя. Складові частини смислу життя серед базових елементів структури ціннісно-смыслової сфери студентів цієї групи не представлені.

Ключові слова: адаптація до дистанційного навчання в умовах воєнного стану, ціннісно-смыслова сфера особистості, термінальні цінності, інструментальні цінності, смисложиттєві орієнтації, студенти.

Skrypnik Nadiia. Peculiarities of the value-meaning sphere of personality of students with different success of adaptation to distance learning in the martial law conditions

The relevance of the research presented in the article is conditioned by a social demand for the specialists characterized by high level of the professional competence, capable of solving important life tasks based on their own personal meanings and value orientations of self-realization. At the same time, the success of training highly qualified specialists in modern conditions is largely determined by the ability of students to adapt to distance learning in conditions of martial law. Determining the features of the value-meaning sphere of the personality of students with different levels of adaptation to distance learning in the martial law conditions became the purpose of this study. According to the results of the research, differences in the significance of terminal and instrumental values, as well as in the indicators of the components of the meaning of life between groups of students with high and low levels of adaptation to distance learning in the conditions of martial law were determined. It was determined that the structure of the value-meaning sphere of students with a high level of adaptation to distance learning in the conditions of martial law is characterized by greater organization compared to the structure of the value-meaning sphere of students with a low level of adaptation. It was determined that among the basic elements of the structure of the value-meaning sphere of students with a high level of adaptation to distance learning in the conditions of martial law, the values related to the sphere of professional self-realization of the individual are mainly presented. The basic elements of the structure of the value-meaning sphere of the students of this group also included goals in life. The basic elements of the structure of the value-meaning sphere of students with a low level of adaptation are mainly the values of personal life. The components of the meaning of life among the basic elements of the structure of the value-meaning sphere of the students of this group are not represented.

Key words: adaptation to distance learning in the martial law conditions, value-meaning sphere, terminal values, instrumental values, life-purpose orientations, students.

Вступ. У роботах дослідників становлення особистості в студентському віці пов'язують з найбільш актуальним для цієї стадії онтогенезу завданням – отриманням професійної освіти, професійним самовизначенням. У процесі навчально-професійної діяльності студенти активно вибудовують свої взаємини з навколишнім світом, самовизначаються до цінностей цього світу, формуючи власні ціннісно-смыслові орієнтації [1; 2; 3; 4]. Навчально-професійна діяльність виступає провідним чинником формування системи цінностей студентства, стимулює «пошук і знаходження особи-

стисних смислів, визначення відповідних життєвих планів, намірів та перспектив їх реалізації» [5, с. 37]. Отже, студентський вік розглядається як період не тільки професійного, але й життєвого самовизначення, що характеризується сформованістю професійних установок, міжособистісних ставлень, світоглядних позицій, ціннісних орієнтацій та життєвих смислів, які визначають життєву перспективу майбутнього фахівця [6, с. 45].

Сучасні вітчизняні дослідники відзначають складності адаптації студентів до навчання в умовах воєнного стану, що проявляється падінням мотивації до нав-

чання, зниженням пізнавальної активності студентів, задоволеності навчальним процесом [7]. Адаптація до дистанційного навчання в умовах воєнного стану вимагає від студентів актуалізації всіх необхідних для цього ресурсів, зокрема психологічних, які розглядаються науковцями як «скупність індивідуальних інтеріоризованих цінностей, що потенційно дозволяють суб'єкту задовольняти свої бажання та необхідності та в кінцевому результаті визначають його відносини зі світом та самим собою» [8, с. 23]. Отже, важливим є вивчення особливостей ціннісно-сміслової сфери студентів як ресурсу їх адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану.

Матеріали та методи. Дослідження проводилося з використанням таких методик: «Адаптованість студентів у виші» Т.Д. Дубовицької та А.В. Крилової, «Методика вивчення ціннісних орієнтацій» М. Рокіча в адаптації Д.О. Леонтєва, «Тест смисложиттєвих орієнтацій» Д.О. Леонтєва. Під час оброблення результатів дослідження використовувалися U-критерій Манна-Вітні та кореляційний аналіз за методом Спірмена.

Аналіз структури ціннісно-сміслової сфери студентів відбувся з використанням методу структурно-психологічного аналізу, запропонованого А.В. Карповим і О.А. Карповим. На основі отриманих за результатами кореляційного аналізу даних для груп студентів із різним рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану обчислювалися узагальнені структурні індекси інтегрованості, диференційованості та організованості, а також визначалися базові елементи структури ціннісно-сміслової сфери.

Для визначення узагальнених структурних індексів і базових елементів структури ціннісно-сміслової сфери студентів для кожного елемента структури (термінальних та інструментальних цінностей, смисложиттєвих орієнтацій) підраховувалася сума вагових коефіцієнтів, які визначалися у такий спосіб: коефіцієнт +3 для позитивних або -3 для негативних кореляцій за $p < 0,001$, коефіцієнт +2 для позитивних або -2 для негативних кореляцій за $p < 0,01$, коефіцієнт +1 для позитивних або -1 для негативних кореляцій за $p < 0,05$. Базовими елементами структури ціннісно-сміслової сфери студентів виступали елементи, що відрізняються найбільшою сумою вагових коефіцієнтів. Індекс інтегрованості структури ціннісно-сміслової сфери студентів підраховувався як сума позитивних вагових коефіцієнтів, визначених для всіх елементів структури, індекс диференційованості структури – як сума негативних вагових коефіцієнтів, визначених для всіх елементів структури, індекс організованості структури – як різниця між показниками індексів інтегрованості та диференційованості, визначених для цієї структури.

У дослідженні брали участь 111 студентів 3–4 курсів Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, в яких на етапі формування дослідницької вибірки з використанням методики «Адаптованість студентів у виші» Т.Д. Дубовицької та А.В. Крилової було визначено високий (52 студента)

і низький (59 студентів) рівні адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану.

Результати. Аналіз ієрархії термінальних цінностей студентів із високими показниками адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану показав, що найбільш значущими для них виявилися цінності цікавої роботи, здоров'я, любові, продуктивного життя, наявності хороших друзів, творчості. Найменш важливими для студентів цієї групи є цінності краси природи та мистецтва, суспільного визнання, активного життя, щастя інших, життєвої мудрості, розваг.

В ієрархії термінальних цінностей студентів із низькими показниками адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану перші місця посідають цінності здоров'я, активного та матеріально забезпеченого життя, впевненості в собі, продуктивного життя, суспільного визнання. Найменш значущими для студентів цієї групи виявилися цінності життєвої мудрості, краси природи та мистецтва, пізнання, розвитку, творчості, щастя інших.

Найсуттєвіші відмінності між групами визначені за показниками термінальних цінностей цікавої роботи ($p = 0,39$), наявності хороших друзів ($p = 0,38$), творчості ($p = 0,003$), матеріально забезпеченого життя ($p = 0,17$), суспільного визнання ($p = 0,10$), активного життя ($p = 0,26$), розваг ($p = 0,19$). Цікаву роботу, наявність хороших друзів, творчість більше цінують студенти з високими показниками адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану, а матеріально забезпечене життя, суспільне визнання, активне життя й розваги – студенти з низькими показниками адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану.

Найбільш значущими інструментальними цінностями студентів із високими показниками адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану виявилися цінності життєрадісності, освіченості, відповідальності, чуйності, ефективності у справах, твердої волі. Найменш значущими для студентів цієї групи виявилися інструментальні цінності терпимості, раціоналізму, ретельності, акуратності, непримиримості до недоліків у себе та інших, високих запитів.

За групою студентів з низькими показниками адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану найбільш значущими виявилися цінності незалежності, сміливості у відстоюванні своєї думки та поглядів, раціоналізму, чуйності, ефективності у справах, твердої волі, а найменш значущими інструментальними цінностями для цієї групи студентів виявилися цінності самоконтролю, чесності, терпимості, відповідальності, ретельності, широти поглядів.

Суттєві відмінності між групами визначені за показниками інструментальних цінностей життєрадісності ($p = 0,042$), відповідальності ($p = 0,001$), освіченості ($p = 0,007$), незалежності ($p = 0,003$), сміливості у відстоюванні своєї думки та поглядів ($p = 0,019$), терпимості ($p = 0,027$), широти поглядів ($p = 0,031$). Життєрадісність, відповідальність, освіченість, терпимість, широту поглядів більше цінують студенти з високими показниками адаптації до дистанційного навчання

в умовах воєнного стану, а незалежність, сміливість у відстоюванні своєї думки та поглядів – студенти з низькими показниками адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану.

За групою студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану визначені більш високі показники за всіма смисложиттєвими орієнтаціями (табл. 1).

Таблиця 1

Показники смисложиттєвих орієнтацій студентів з різним рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану

Смисложиттєві орієнтації	Рівні адаптації		P
	високий	низький	
Цілі	35,26 ± 5,52	31,33 ± 7,77	0,009
Процес	34,03 ± 4,82	29,91 ± 6,56	0,001
Результат	29,12 ± 4,43	24,27 ± 5,45	0,000
Локус контролю-Я	24,05 ± 3,05	21,04 ± 5,30	0,008
Локус контролю-життя	36,81 ± 3,95	30,58 ± 7,38	0,000

Отже, студентам з більш високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану властиві чіткіше усвідомлення своїх життєвих цілей, переживання процесу свого життя як цікавого та емоційно насиченого, більша задоволеність власною самореалізацією, більша переконаність у власній спроможності здійснювати незалежні життєві вибори та свідомо контролювати процесом свого життя, своєї діяльності та свого особистісного становлення.

За групою студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану визначено такі статистично значущі кореляційні зв'язки між термінальними цінностями: цінності життєвої мудрості з цінностями розвитку ($r = 0,312, p < 0,001$) і розваг ($r = -0,247, p < 0,01$); цінності цікавої роботи з цінностями краси природи та мистецтва ($r = 0,189, p < 0,05$) і впевненості в собі ($r = 0,368, p < 0,001$); цінності щасливого сімейного життя з цінностями краси природи та мистецтва ($r = 0,212, p < 0,05$), здоров'я ($r = 0,285, p < 0,01$), любові ($r = 0,219, p < 0,05$) і пізнання ($r = 0,325, p < 0,001$); цінності любові з цінностями здоров'я ($r = 0,255, p < 0,01$), пізнання ($r = 0,383, p < 0,001$), незалежності ($r = -0,283, p < 0,01$); цінності наявності хороших друзів із цінностями активного життя ($r = 0,210, p < 0,05$), матеріально забезпеченого життя ($r = -0,250, p < 0,01$), продуктивного життя ($r = 0,293, p < 0,01$) і пізнання ($r = 0,348, p < 0,001$); цінності пізнання з цінностями здоров'я ($r = 0,316, p < 0,001$) і продуктивного життя ($r = 0,283, p < 0,01$); цінності продуктивного життя та щастя інших ($r = -0,202, p < 0,05$); цінності розвитку та творчості ($r = 0,313, p < 0,01$).

Серед інструментальних цінностей за цією групою корелюють цінність відповідальності з цінностями вихованості ($r = 0,263, p < 0,01$), освіченості ($r = 0,352, p < 0,001$), раціоналізму ($r = 0,211, p < 0,05$), твердої волі ($r = 0,216, p < 0,05$); цінність ефективності у справах з цінностями життєрадісності ($r = 0,418, p < 0,001$),

ретельності ($r = 0,201, p < 0,05$), освіченості ($r = 0,326, p < 0,001$); цінність самоконтролю з цінностями акуратності ($r = 0,192, p < 0,05$) і терпимості ($r = 0,213, p < 0,05$); цінність широти поглядів з цінностями життєрадісності ($r = 0,322, p < 0,001$) і освіченості ($r = 0,302, p < 0,01$); цінність чесності з цінністю відповідальності ($r = 0,303, p < 0,01$).

Між термінальними та інструментальними цінностями студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану визначено статистично значущі кореляційні зв'язки цінності життєвої мудрості з цінностями чуйності ($r = 0,222, p < 0,05$) і незалежності ($r = -0,215, p < 0,05$); цінності здоров'я з цінностями освіченості ($r = 0,383, p < 0,001$) і терпимості ($r = -0,263, p < 0,01$); цінності цікавої роботи з цінностями високих запитів ($r = 0,355, p < 0,001$) і незалежності ($r = 0,312, p < 0,001$); цінності любові з цінністю непримиримості до недоліків у себе та інших ($r = -0,215, p < 0,05$); цінності краси природи та мистецтва з цінностями акуратності ($r = 0,187, p < 0,05$), високих запитів ($r = -0,212, p < 0,05$), непримиримості до недоліків у себе та інших ($r = -0,256, p < 0,01$); цінності наявності хороших друзів з цінністю чуйності ($r = 0,218, p < 0,05$); цінності пізнання з цінностями життєрадісності ($r = 0,266, p < 0,01$), освіченості ($r = 0,383, p < 0,001$), ефективності у справах ($r = 0,388, p < 0,001$); цінності розвитку з цінністю широти поглядів ($r = 0,343, p < 0,001$); цінності щасливого сімейного життя з цінностями відповідальності ($r = 0,283, p < 0,01$) і непримиренності до недоліків у себе та інших ($r = -0,215, p < 0,01$); цінності щастя інших з цінністю чесності ($r = 0,192, p < 0,05$); цінності творчості з цінностями життєрадісності ($r = 0,266, p < 0,01$), освіченості ($r = 0,318, p < 0,001$), терпимості ($r = 0,316, p < 0,001$).

За групою студентів з низьким рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану визначено такі статистично значущі кореляційні зв'язки між термінальними цінностями: цінності активного життя з цінністю краси природи та мистецтва ($r = -0,212, p < 0,05$); цінності цікавої роботи з цінностями життєвої мудрості ($r = 0,189, p < 0,05$) та пізнання ($r = 0,268, p < 0,01$); цінності любові з цінністю щасливого сімейного життя ($r = 0,264, p < 0,01$); цінності наявності хороших друзів із цінностями життєвої мудрості ($r = 0,310, p < 0,001$), матеріально забезпеченого життя ($r = -0,250, p < 0,01$) і суспільного визнання ($r = 0,198, p < 0,05$); цінності продуктивного життя і розвитку ($r = 0,313, p < 0,001$).

Серед інструментальних цінностей за цією групою корелюють цінність акуратності з цінністю вихованості ($r = 0,283, p < 0,01$); цінність життєрадісності з цінностями ефективності у справах ($r = 0,268, p < 0,01$), незалежності ($r = 0,193, p < 0,05$), високих запитів ($r = -0,315, p < 0,001$) і твердої волі ($r = -0,265, p < 0,01$); цінність ретельності з цінностями акуратності ($r = 0,197, p < 0,05$) і відповідальності ($r = 0,267, p < 0,01$); цінність освіченості з цінностями широти поглядів ($r = 0,250, p < 0,01$), високих запитів ($r = 0,316, p < 0,001$) і відповідальності ($r = 0,266, p < 0,01$); цінність чуйності

з цінністю широти поглядів ($r = 0,255$, $p < 0,01$); цінність сміливості у відстоюванні своєї думки та поглядів з цінностями твердої волі ($r = 0,254$, $p < 0,01$) і терпимості ($r = -0,277$, $p < 0,01$).

Між термінальними та інструментальними цінностями студентів з низьким рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану визначено статистично значущі кореляційні зв'язки цінності життєвої мудрості з цінністю ретельності ($r = 0,319$, $p < 0,001$); цінності матеріально забезпеченого життя з цінностями акуратності ($r = 0,283$, $p < 0,01$) і широти поглядів ($r = 0,298$, $p < 0,01$); цінності любові з цінністю чесності ($r = 0,266$, $p < 0,01$); цінності розваг із цінностями самоконтролю ($r = -0,198$, $p < 0,05$) і сміливості у відстоюванні своєї думки та поглядів ($r = 0,321$, $p < 0,001$); цінності цікавої роботи з цінністю акуратності ($r = 0,301$, $p < 0,01$); цінності наявності хороших друзів з цінністю освіченості ($r = 0,303$, $p < 0,01$); цінності творчості з цінністю раціоналізму ($r = -0,309$, $p < 0,01$); цінності активного життя з цінністю чесності ($r = -0,212$, $p < 0,05$); цінності щасливого сімейного життя з цінністю ефективності у справах ($r = -0,233$, $p < 0,05$).

За групою студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану зі смисложиттєвими орієнтаціями пов'язані переважно термінальні цінності: з цілями в житті пов'язані цінності здоров'я ($r = 0,289$, $p < 0,01$), цікавої роботи ($r = 0,311$, $p < 0,001$), пізнання ($r = 0,277$, $p < 0,01$), продуктивного життя ($r = 0,342$, $p < 0,001$), щасливого сімейного життя ($r = 0,238$, $p < 0,05$); з процесом життя пов'язана цінність наявності хороших і вірних друзів ($r = 0,198$, $p < 0,05$); з результативністю життя пов'язані цінності цікавої роботи ($r = 0,336$, $p < 0,001$), а з локусом контролю-життя – цінності цікавої роботи ($r = 0,398$, $p < 0,001$) і продуктивного життя ($r = 0,310$, $p < 0,001$).

Серед інструментальних цінностей зі смисложиттєвими орієнтаціями пов'язані цінності освіченості та терпимості: цінність освіченості з цілями в житті ($r = 0,333$, $p < 0,001$), локусом контролю-Я ($r = 0,392$, $p < 0,001$) і локусом контролю життя ($r = 0,270$, $p < 0,01$); цінність терпимості з результативністю життя ($r = 0,247$, $p < 0,01$) і локусом контролю життя ($r = 0,199$, $p < 0,05$).

За групою студентів з низьким рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану зі смисложиттєвими орієнтаціями пов'язані переважно інструментальні цінності: з цілями в житті пов'язані цінності високих запитів ($r = 0,292$, $p < 0,01$), життєрадісності ($r = 0,273$, $p < 0,01$), чуйності ($r = -0,180$, $p < 0,05$); з процесом життя пов'язані цінності вихованості ($r = 0,274$, $p < 0,01$) та чуйності ($r = -0,192$, $p < 0,05$); з результативністю життя пов'язана цінність незалежності ($r = 0,253$, $p < 0,01$); з локусом контролю-Я пов'язана цінність чуйності ($r = -0,189$, $p < 0,05$), а з локусом контролю-життя – цінності високих запитів ($r = 0,213$, $p < 0,05$) і життєрадісності ($r = 0,269$, $p < 0,01$).

Серед термінальних цінностей зі смисложиттєвими орієнтаціями за цією групою студентів пов'язані цін-

ності матеріально забезпеченого життя та впевненості в собі: цінність матеріально забезпеченого життя з локусом контролю-Я ($r = 0,209$, $p < 0,05$), а цінність впевненості в собі з локусом контролю-життя ($r = 0,202$, $p < 0,05$).

На основі результатів кореляційного аналізу визначено узагальнені структурні індекси, що характеризують структуру ціннісно-сміслові сфери студентів з високим і низьким рівнями адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану. Для структури ціннісно-сміслові сфери студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану індекс інтегрованості структури дорівнює 270, індекс диференційованості – 30, індекс організованості – 240. Для структури ціннісно-сміслові сфери студентів з низьким рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану індекс інтегрованості структури дорівнює 156, індекс диференційованості – 36, індекс організованості – 120.

Отже, структура ціннісно-сміслові сфери студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану виявилася більш організованою порівняно зі структурою ціннісно-сміслові сфери студентів з низьким рівнем адаптації насамперед за рахунок більш високої її інтегрованості.

За групою студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану до базових елементів структури ціннісно-сміслові сфери, на основі яких структуруються всі інші елементи, увійшли цінності освіченості, пізнання, цікавої роботи, здоров'я, щасливого сімейного життя, продуктивного життя, а також такий складник смислу життя, як життєві цілі. За групою студентів з низьким рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану до базових елементів структури ціннісно-сміслові сфери увійшли цінності життєрадісності, освіченості, високих запитів, наявності хороших друзів, сміливості у відстоюванні своєї думки та поглядів, акуратності, матеріально забезпеченого життя.

Отже, базові елементи структури ціннісно-сміслові сфери студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану більшою мірою стосуються сфери професійної самореалізації особистості, тоді як базові елементи структури ціннісно-сміслові сфери студентів з низьким рівнем адаптації переважно складають цінності особистого життя. Важливим видається й те, що до базових елементів структури ціннісно-сміслові сфери студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану увійшли цілі в житті, а серед базових елементів структури ціннісно-сміслові сфери студентів з низьким рівнем адаптації складники смислу життя не представлені.

Висновки. За результатами проведеного дослідження між групами студентів з високим і низьким рівнями адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану визначено відмінності у значущості термінальних та інструментальних цінностей, а також показниках складників смислу життя. Струк-

тура ціннісно-смыслової сфери студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану виявилася більш організованою порівняно зі структурою ціннісно-смыслової сфери студентів з низьким рівнем адаптації за рахунок більш високої її інтегрованості. Серед базових елементів структури ціннісно-смыслової сфери студентів з високим рівнем адаптації до дистанційного навчання в умовах воєнного стану переважно пред-

ставлені цінності щодо сфери професійної самореалізації особистості. До базових елементів структури ціннісно-смыслової сфери студентів цієї групи також увійшли цілі в житті. Базові елементи структури ціннісно-смыслової сфери студентів з низьким рівнем адаптації переважно складають цінності особистого життя. Складники смислу життя серед базових елементів структури ціннісно-смыслової сфери студентів цієї групи не представлені.

Література:

1. Волобуєв М.І. Ціннісні орієнтації студентів університету. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2010. Вип. 28. С. 221–227.
2. Меднікова Г.І. Концептуальні основи системної детермінації становлення особистісної зрілості в студентському віці. *Вісник ХНПУ імені Г.С. Сковороди. Психологія*. 2017. Вип. 55. С. 143–152.
3. Сосніхіна С.Є. Структура ціннісно-смыслової сфери студентів з різним сімейним статусом: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07. Харків, 2017. 22 с.
4. Романюк Л.В. Психологічні чинники розвитку ціннісних орієнтацій студентської молоді: дис... канд. психол. наук: спец. 19.00.01. Київ, 2004. 198 с.
5. Гусаківська С.С. Психологічні особливості формування ціннісно-смыслової сфери майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07. Луцьк, 2014. 302 с.
6. Панок І.В. Ціннісно-смыслова саморегуляція як чинник життєвого самовизначення особистості студента: дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07. Харків, 2022. 211 с.
7. Красілова Ю.М., Пракапас Р.А., Коломицева І.В. Адаптація студентів до навчання в умовах воєнного стану. *Габітус*. 2023. Вип. 51. С. 82–87.
8. Даценко О.А. Психологічний ресурс особистості як наукова парадигма. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2020. Т. 31 (70). № 4. С. 22–27.

References:

1. Volobuiev, M.I. (2010). Tsinnisni orientatsii studentiv universytetu. [Value orientations of university students]. *Problemy i perspektivy rozvytku bankivskoi systemy Ukrainy*. Is. 28. P. 221–227 [in Ukrainian].
2. Mednikova, H.I. (2017). Kontseptualni osnovy systemnoi determinatsii stanovlennia osobystisnoi zrilosti v studentskomu vitsi [Conceptual bases of the systematic determination of the formation of personal maturity in the student age]. *Visnyk KhNPU imeni H.S. Skovorody. Psykholohiia*. Is. 55. P. 143–152 [in Ukrainian]. DOI: ORG/10.5281/zenodo.400676
3. Romaniuk, L.V. (2004). *Psykhologhi chnichynnyky rozvytku tsinnisnykh oriientatsii studentskoi molodi* [Psychological factors in the development of value orientations of student youth]. (Candidate's thesis). Taras Shevchenko national university of Kyiv. Kyiv [in Ukrainian].
4. Sosnikhina, S.Ye. (2017). *Struktura tsinnisno-smyslovoi sfery studentiv z riznym simeinym statusom* [The structure of the value-meaning sphere of students with different family status]. (Extended abstract of candidate's thesis). H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Kharkiv [in Ukrainian].
5. Husakivska, S.S. (2014). *Psykhologichni iosoblyvosti formuvanni atsinnisno-smyslovoi sfery maibutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv* [Psychological features of the formation of the value-meaning sphere of future educators of preschool educational institutions]. (Candidate's thesis). Lesya Ukrainka East European National University. Lutsk [in Ukrainian].
6. Panok, I.V. (2022). *Tsinnisno-smyslova samorehuliatyia yak chynnyk zhyttievoho samovyznachennia osobystosti studenta* [Value-semantic self-regulation as a factor in life self-determination of a student's personality]. (Candidate's thesis). H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. Kharkiv [in Ukrainian].
7. Krasilova, Yu.M., Prakapas, R.A., Kolomytseva, I.V. (2023). Adaptatsiia studentiv do navchannia v umovakh voienohostanu [Adaptation of students to studying under martial law]. *Habitus*. Is. 51. P. 82–87 [in Ukrainian]. <http://habitus.od.ua/journals/2023/51-2023/13.pdf>
8. Datsenko, O.A. (2020). *Psykhologichnyi resursosobystosti yak naukova paradyhma* [Psychological resource of personality as a scientific paradigm]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Seriia: Psykholohiia*. Vol. 31 (70), no. 4. P. 22–27 [in Ukrainian]. https://psych.vernadskyjournals.in.ua/journal/4_2020/5.pdf